

5/12

Mikroekonomie

2+1, NPMKB

Teorie spotřebitele – mezičasový výběr

Ing. Kamila Turečková, Ph.D.

Mezičasový výběr

- proces rozhodování ekonomických subjektů o výši jejich současné a budoucí spotřeby
 - rozhodujeme se o spotřebě **jednoho** (kompozitního) **statku** ve **dvou obdobích**
- **cílem spotřebitele je maximalizace užitku ve dvou obdobích** (současném i budoucím)
 - spotřebitel rozděluje svou současnou a budoucí spotřebu takovým způsobem, aby maximalizoval své „celoživotní“ uspokojení
- spotřebitelova volba podléhá **mezičasovému rozpočtovému omezení**, které závisí na disponibilních zdrojích v současnosti a budoucnosti

Předpoklady modelu mezičasové volby

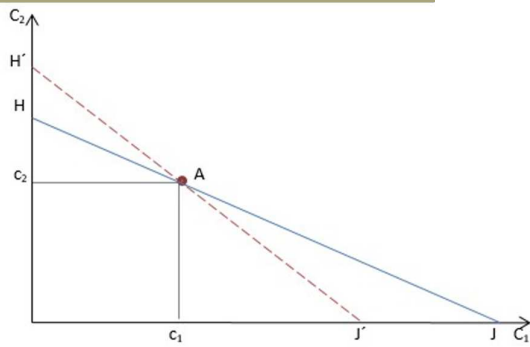
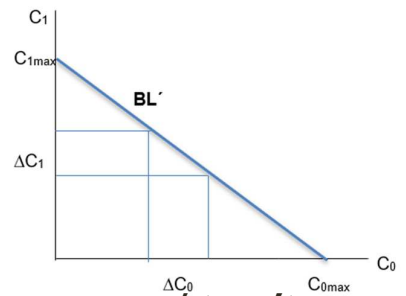
- ceny statků jsou neměnné, tzn. cenová hladina je stabilní
- neexistence rizika a nejistoty ohledně budoucích příjmů – spotřebitel zná výši svého současného i budoucího příjmu
- dokonalá konkurence na trhu kapitálu – spotřebitel zná výši reálných úrokových sazeb
- cílem spotřebitele je maximalizace užitku ve dvou obdobích – v současnosti i budoucnosti

Proměnné a základní vztahy

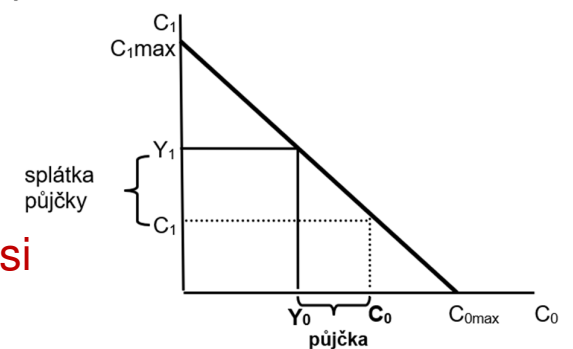
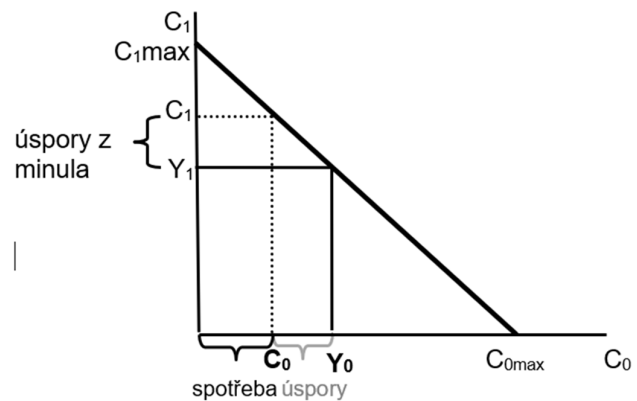
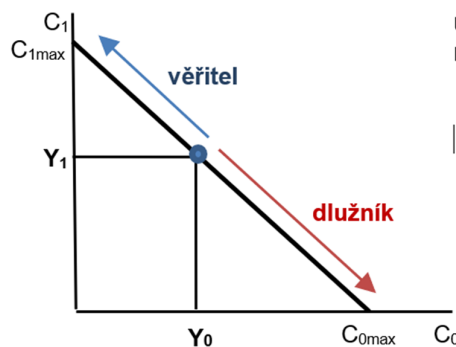
- současná spotřeba – C_0
- budoucí spotřeba – C_1
- příjem v současnosti – Y_0
- příjem v budoucnosti – Y_1
- reálná úroková míra – r
 - může do analýzy vstupovat i nemusí ($r=0$)
 - ovlivňuje proměnné mezi obdobími
- úspory (S), $C_0 \neq Y_0$, $Y = C + S$
 - úspory jsou kladné, když $C_0 < Y_0$, úspory ze současnosti mi zvyšují moji budoucí spotřebu
 - motivem tvorby úspor je snaha zvýšit budoucí spotřebu
 - úspory jsou záporné (půjčka), když $C_0 > Y_0$, půjčka ze současnosti mi zvyšuje současnou spotřebu, ale snižuje spotřebu budoucí (musím v budoucnu půjčku splatit)
- současná hodnota úspor – S_0
- budoucí hodnota úspor – S_1

Mezičasové rozpočtové omezení

- maximální současná spotřeba
 - $C_{0max} = Y_0 + Y_1 / (1+r)$
- maximální budoucí spotřeba
 - $C_{1max} = Y_0 * (1+r) + Y_1$
- linie mezičasového rozpočtového omezení (**BL'**)
 - udává kombinace současné a budoucí spotřeby statku **C** (C_0 a C_1), které plně vyčerpají finanční zdroje spotřebitele (Y_0 a Y_1)
 - směrnice **BL'**: $s = \Delta C_1 / \Delta C_0 = -(1+r)$
 - $s = -1$ pokud $r = 0$
 - při změně úrokové sazby dochází ke změně sklonu linie **BL'**
 - čím vyšší je úroková míra, tím je **BL'** strmější a opačně
 - růst důchodu posouvá **BL'** doprava nahoru a opačně

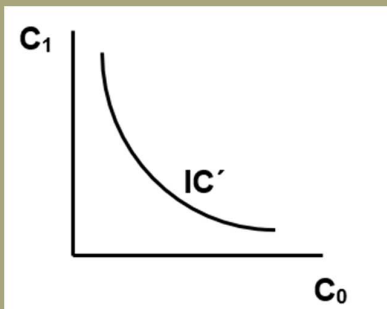
Mezičasové rozpočtové omezení – úspory a půjčky

$C_0 = Y_0 - S_0$ šetřím
 $C_1 = Y_1 + S_0 * (1+r)$

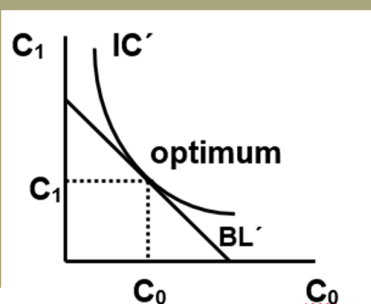
$C_0 = Y_0 - (-S_0)$ půjčuji si
 $C_1 = Y_1 + (-S_0) * (1+r)$

Mezičasová indifferenční křivka (IC')

- znázorňuje kombinace současné a budoucí spotřeby, která přináší spotřebiteli stejný užitek
 - $U=f(C_0, C_1)$
 - spotřebitel může spotřebu libovolně rozložit mezi dvě období, aniž by se změnil jeho celkový užitek
- výše položená indifferenční křivka zachycuje vyšší úroveň uspokojení
- obvykle předpokládáme, že statek C je statkem normálním, tj. indifferenční křivky mají obvyklý tvar (jsou konvexní a mají zápornou směrnici)
- **směrnice mezičasové indifferenční křivky** vyjadřuje poměr, v němž je spotřebitel ochoten nahradit současnou spotřebu jedné jednotky statku C za $(1+\tau)$ jednotek budoucí spotřeby statku C při zachování konstantní úrovně celkového užitku
 - směrnice $IC' = -(1+\tau)$
 - kde τ je mezní míra časových preferencí
 - mezní míra časové preference určuje tvar (sklon) indifferenční křivky

Optimum spotřebitele

- nastává v bodě, kde se indifferenční křivka dotýká nejvýše položené linie rozpočtu, tzn. směrnice obou křivek se rovnají
 - mezní míra časových preferencí spotřebitele se rovná reálné úrokové míře

$$\text{směrnice } IC' = \text{směrnice } BL'$$

$$-(1+\tau) = -(1+r)$$

$$\tau = r$$

- optimum spotřebitele v rámci mezičasového výběru představuje situaci, kdy spotřebitel volí takovou kombinaci současné a budoucí spotřeby daného statku, která mu přinese nejvyšší možnou míru uspokojení při současném i budoucím důchodu a dané úrokové míře

Optimum spotřebitele

Změny úrokové míry

- optimum spotřebitele závisí na:
 - mezní míře časové preference
 - jak dávám přednost současné spotřebě před budoucí a opačně
 - reálné úrokové míře
 - velikosti obou příjmů
- dva efekty:
 - **substituční efekt**
 - růst úrokové míry vede k růstu úspor v současnosti
 - spotřebitel více spoří a snižuje svoji současnou spotřebu
 - **důchodový efekt**
 - růst úrokové míry vede k růstu důchodu v budoucnu, spotřebitel se cítí více bohatší a tak zvyšuje spotřebu v obou obdobích
- oba efekty při růstu úrokové míry zvyšují spotřebu v budoucnu, to zda se zvýší či sníží současná spotřeba závisí na relativní výši důchodového a substitučního efektu

Děkuji za
pozornost.